

Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність

УДК 343.97

Гбур Люся Володимирівна

*асистент кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет біоресурсів та природокористування України*

Гбур Люся Владимировна

*ассистент кафедры административного и финансового права
Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины*

Hbur Lusia

*Assistant to the Department of Administrative and Financial Law
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

Павленко Валерія Ігорівна

*магістр юридичного факультету
Національного університету біоресурсів та природокористування України*

Павленко Валерия Игоревна

*магистр юридического факультета
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины*

Pavlenko Valeriia

*Master of Law of the
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*

МЕТОДИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ХАБАРНИЦТВА ТА КОРУПЦІЇ

МЕТОДИКА РАССЛЕДОВАНИЯ ВЗЯТОЧНИЧЕСТВА И

КОРРУПЦИИ

THE METHOD OF INVESTIGATION OF BRIBERY AND

CORRUPTION

Анотація. В статті досліджується питання стану методики розслідування корупційних злочинів, в тому числі хабарництва, як одного із видів корупції в Україні. Досліджується питання даних проведених у дослідженнях Transparency International «Індекс сприйняття корупції» (CPI), де визначаються бали, котрі Україна отримала за 2017 рік, що стосуються сприйняття корупції. Тлумачаться поняття «корупції», «хабарництва», а також визначається їх співвідношення між собою. Визначається поняття методики розслідування загалом, та методики розслідування корупції та хабарництва зокрема. Здійснюється аналіз складових які включаються до поняття методики розслідування хабарництва та корупції. Звертається увага плановість та організаційність слідства, як ключових категорій методики розслідування хабарництва та корупції. Акцентується увага на взаємодії правоохоронних та слідчих органів, що у кінцевому рахунку дозволяє досягнути бажаного результату, тобто своєчасно виявити, дослідити вчинене корупційне діяння.

Залежно від ситуації здійснюються такі подальші початкові слідчі дії: обшук підозрюваних у хабарництві та хабародавця з метою виявлення предмета хабара, слідів і документів, що свідчать про це; допит підозрюваного про обставини виконання певних службових дій, про вчинення порушення встановленого порядку розгляду вирішення питань, про обставини придбання майна, цінностей, наявності грошей, що можливо, є предметом хабара; допити хабародавця і посередників про обставини розслідуваної справи; інші дії, що впливають із конкретних слідчих ситуацій.

Для розслідування наявного вимагання хабара розробляється тактична операція, що є комплексом слідчих дій: допит заявника про індивідуальні ознаки предмета хабара; затримання особи, підозрюваної в хабарництві з переданими їй грошовими цінностями: обшук цієї особи й обшук на місці передачі хабара.

У методиці розслідування розроблені прийоми спростування обману підозрюваного у вимаганні хабара, що полягають у спостереженні за тим, як особа підозрюється у хабарництві, виконала обумовлені дії в інтересах хабародавця.

Ключові слова: *корупція, хабарництво, злочин, «Індекс сприйняття корупції», «методика криміналістики», «методика розслідування, слідчі дії, плановість слідства, організаційність слідства.*

Анотація. *В статье исследуется вопрос состояния методики расследования коррупционных преступлений, в том числе взяточничества как одного из видов коррупции в Украине. Исследуется вопрос данных проведенных в исследованиях Transparency International «Индекс восприятия коррупции» (СРИ), где определяются баллы, которые Украина получила за 2017, касающиеся восприятия коррупции. Толкуются понятия «коррупции», «взяточничества», а также определяется их соотношение между собой. Определяется понятие методики расследования целом, и методик расследования коррупции и взяточничества, в частности. Осуществляется анализ составляющих, которые включаются в понятие методики расследования взяточничества и коррупции. Обращается внимание плановость и организационностью следствия, как ключевых категорий методики расследования взяточничества и коррупции. Акцентируется внимание на взаимодействии правоохранительных и следственных органов, в конечном счете позволяет достичь желаемого результата то есть своевременно обнаружить, исследовать совершенное коррупционное деяние.*

В зависимости от ситуации осуществляются такие дальнейшие первоначальные следственные действия: обыск подозреваемых во взяточничестве и взяточника с целью выявления предмета взятки, следов и документов, свидетельствующих об этом; допрос подозреваемого об обстоятельствах выполнения определенных служебных действий, о

совершении нарушения установленного порядка рассмотрения решения вопросов, об обстоятельствах приобретения имущества, ценностей, наличия денег, которые возможно, являются предметом взятки; допросы взяткодателя и посредников об обстоятельствах расследуемого дела; другие действия, вытекающие из конкретных следственных ситуаций.

Для расследования имеющегося вымогательства взятки разрабатывается тактическая операция, которая представляет собой комплекс следственных действий: допрос заявителя об индивидуальных особенностях предмета взятки; задержания лица, подозреваемого во взяточничестве и переданными ему денежными ценностями: обыск этого лица и обыск на месте передачи взятки.

В методике расследования разработаны приемы опровержения обмана подозреваемого в вымогательстве взятки, заключающиеся в наблюдении за тем, как лицо подозревается во взяточничестве, выполнил обусловленные действия в интересах взяткодателя.

Ключевые слова: коррупция, взяточничество, преступление, «Индекс восприятия коррупции», «методика криминалистики», «методика расследования, следственные действия, плановость следствия, организационностью следствия.

Summary. The article examines the state of the method of investigation of corruption crimes, including bribery, as one of the types of corruption in Ukraine. The issue of data from Transparency International Corruption Perceptions Index (SRI) studies, which identifies the points that Ukraine received in 2017 regarding perceptions of corruption, is being explored. The notion of "corruption", "bribery" is interpreted, as well as their relationship with each other is determined. The concept of the methodology of investigation in general and the methods of investigation of corruption and bribery in particular are defined. An analysis of the components is included in the concept of methods for investigating bribery and

corruption. Attention is drawn to the planning and organizational nature of the investigation, as the key categories of methodology for investigating bribery and corruption. The emphasis is on the interaction of law enforcement and investigative bodies, which ultimately allows you to achieve the desired result that is, to detect, investigate, and investigate the committed corruption act in a timely manner.

Depending on the situation, such further initial investigative actions are carried out: a search of suspects in bribery and a bribe in order to identify the subject of bribes, traces and documents evidencing this; questioning the suspect about the circumstances of performing certain official actions, committing violations of the established procedure for reviewing the issues, the circumstances of the acquisition of property, valuables, the availability of money, which is possibly the subject of a bribe; interrogating the bribe and intermediaries about the circumstances of the investigative case; other actions arising from specific investigative situations.

To investigate the existing extortion of a bribe, a tactical operation is being developed, which is a set of investigative actions: the applicant's interrogation on the individual signs of the subject of bribery; the detention of a person suspected of bribery with money values transferred to him: a search of this person and a search at the place of transfer of bribes.

In the methodology of the investigation, methods have been developed to refute the falsehood of a suspect in extortion of a bribe, consisting of observing that a person is suspected of bribery, fulfilled the prescribed actions in the interests of the bribe taker.

Key words: *corruption, bribery, crime, "Corruption Perception Index", "methodology of criminalistics", "investigation technique, investigative actions, investigation planning, organization of investigation.*

Постановка проблеми. Здобувши у 1991 році незалежність, Україна ввійшла у новий етап свого розвитку, який спрямований на розбудову

правової держави та демократичного суспільства. Розвиток України на сучасному етапі повинен забезпечувати кожному громадянину нашої держави реалізацію своїх законних прав та інтересів, проте в даний час розвиток нашої держави часто супроводжується рядом негативних тенденцій, які загрожують функціонуванню державного механізму.

Створення корупційних органів(саме таких які спрямовані на ліквідацію такого негативного явища для нашої країни) говорить про, те що Україна дійсно має прояви такого діяння. Дана проблема поширена практично по всій держави включаючи держані установи місцевого та центрального рівнів. Рівень корупції в нашій державі на дуже високому рівні, що створює реальну загрозу засадам демократії та верховенства права. Так за даними Україна здобула лише 30 балів з можливих 100 у дослідженнях Transparency International «Індекс сприйняття корупції» (СРІ) за даними 2017 року, і зайняла відповідно 130 місце серед 180 країн. Відповідно до цих даних Україна лише поступається місцем Росії за рівнем корупції в Європейських державах, займаючи передостаннє місце.

Розслідування хабарництва та корупції в даних умовах є вкрай важливим для України, адже від цього залежить рівень нашого сприйняття світовими спільнотами. Для розслідування хабарництва та корупції використовуються методики, що дозволяють досконало розслідувати дані діяння. Рівень розроблення методик для розслідування хабарництва та корупції залишається на вкрай низькому рівні, тому і виникає актуальність дослідження даної проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема хабарництва та корупції, включаючи методики досліджень, розглядалася у працях значної кількості науковців, зокрема О.В. Бауліна, Л.В. Багрій-Шахматова, Р.С. Белкіна, В.П. Бахіна, О.М. Васильєвої, В.І. Галагана, В.К. Гавло, О.Г. Гельманова, С.М. Зав'ялової, Г.Г. Зуйкова, В.М. Карагодіна, Н.В. Кимлик, Н.І. Клименко, Н.В. Кручиніна, В.І. Курила, В.П. Лаврова, В.К. Лисиченка, І.М.

Лузгіна, Є.В. Невмержицького, І.М. Лузгіна, А.І. Редька, В.В. Трухачова, С.П. Чичірка, В.Ю. Шепітька та інших вчених-правознавців.

Мета статті – дослідити методику розслідування корупції та хабарництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. Поняття корупція має латинське походження та складається з 2 слів «corrupti», та «rumperere», де «corrupti» означає обов'язкову причетність кількох представників до однієї справи, а «rumperere» відповідно – порушувати, ламати, пошкоджувати або скасовувати. Тобто можливо сказати що термін корупція, означає деяке розбещення окремих посадовців державного апарату, як деяка корозія, котра роз'їдає державну владу та суспільство в цілому [1, с. 201].

Основним законом, який на державному рівні визначає термін корупції є Закон України «Про запобігання корупції»(Далі Закон), так відповідно до даного Закону, корупцією є використання посадовими та службовими особами (розширений перелік ч.1 статті 3 цього Закону), наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди чи прийняття обіцянки-пропозиції, чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним або юридичним особам з метою схилення цієї особи до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [2].

Даним законом передбачено поняття корупції, суб'єкти на яких поширюється дія даного Закону, суб'єкти яким Законом надано право на здійснення діяльності спрямованої на запобігання, виявлення та протидію корупційним діям передбачених даним Законом. Проте даний закон виключає можливості проведення методик здійснення розслідування корупції та хабарництва. Методики проведення розслідування відносяться до категорії криміналістики, яка займається даним питанням.

Необхідно зазначити, що поняття хабарництва в Українському законодавстві, як такого, досі немає. Часто його ототожнюють лише із даванням хабара. Проте виходячи з Кримінального кодексу України можливо сказати, що хабарництво – це родове поняття, яке охоплює одержання хабара, давання хабара, посередництво в хабарництві (відповідно до ст. 368 та 369 КК України) [3].

Зрозуміло, що поняття корупції та хабарництва не є синонімічними поняттями, тому не слід їх ототожнювати. Так, дані поняття, співвідносяться як «загальне» та «конкретне». Відповідно «хабарництво» є своєрідною основою корупції, її проявом, проте зміст цієї категорії необмежений лише хабарництвом, так поняття корупції охоплює більшу кількість негативних проявів.

Стотно корупції необхідно згадати про положення Глави III Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року, де зазначаються види корупційних злочинів. Так до даної категорії злочинів віднесено:

- підкуп національних державних посадових осіб;
- підкуп іноземних державних посадових осіб і посадових осіб міжурядових організацій;
- розкрадення, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державною посадовою особою;
- зловживання впливом;
- зловживання службовим становищем;
- незаконне збагачення;
- підкуп у приватному секторі;
- розкрадання майна в приватному секторі;
- відмивання доходів отриманих злочинним шляхом [4].

Дана класифікація корупційних злочинів має важливе значення для Українського законодавства, адже всі ці злочини розташовуються в диспозиціях Особливої частини Кримінального кодексу України.

Визначивши поняття корупції та хабарництва, необхідним є також визначення поняття самої методики розслідування певного виду злочину.

Поняття методики розслідування злочинів, досліджується протягом тривалого часу. Так відомий вчений Бахін В.П., зазначає що методика розслідування є завершальним розділом науки криміналістики, який є системою наукових положень (закономірностей та принципів) а також сформованих на їх основі практичних рекомендацій (алгоритмів та програм), котрі забезпечують оптимальну організацію розслідування та попередження окремих видів злочинів [5, с. 121].

О.Н. Колесніченко визначав методику, як своєрідну систему загально - наукових положень, а також методичних рекомендацій, заснованих на нормах кримінально-процесуального законодавства, що використовуються відповідними органами та посадовими особами, метою яких є своєчасне розкриття та розслідування відповідних злочинів [6, с. 6].

Професор В.А. Журавель говорив про те, що у випадку методики розслідування кримінальних злочинів, перед науковцями постає завдання з уніфікації сучасних поглядів про криміналістичну методику. Він говорить про те, що потрібно визначити її структуру, мету та завдання. Необхідною умовою також є модернізація застарілих та розроблення нових методичних рекомендацій із розслідування певних видів злочинів керуючись основою запровадження універсальної моделі розслідування злочинів, ситуаційних підходів і більш об'ємного застосування наукових категорій, таких як криміналістична характеристика, криміналістична класифікація злочинів, типові версії та інші [7, с. 121].

Так, як розслідування корупційних злочинів, в т. числі хабарництва є окремим видом методики. Можна, проаналізувавши наведені вище

визначення, сказати, що поняття методики розслідування корупції та хабарництва є комплексом криміналістичних знань, навичок а також практичного досвіду, що стосується характеристики, типових ситуацій та необхідних дій слідчого, їхні тактичні особливості, які в сформовані в систему для дієвого виявлення, розкриття та здійснення досудового слідства у злочинах корупційного характеру (хабарництва).

Тому, як впливає із даного визначення, методика розслідування корупційних злочинів є комплексом певних дій (складових), які і є суттю методики розслідування.

Слід зазначити, що, зважаючи на особливості хабарництва та корупції, методика їх розслідувань повинна містити певні структурні елементи, які є характерними для значної кількості злочинів, а саме:

- криміналістичну характеристику;
- особливості планування та висунення версій;
- типові слідчі дії й відповідні їм комплекси гласних та негласних слідчих (розшукових) заходів;
- особливості тактики окремих слідчих дій;
- специфіку використання спеціальних знань;
- взаємодію слідчого з іншими державними службами та державними органами [8].

Отже, відповідно до даних структурних елементів, слід спочатку визначити предмет криміналістичної характеристики. Основним завданням цього елементу є питання того, які саме дії визнаються корупційними злочинами. Діяння які визнано корупційними нами було висвітлено раніше. Такі дії відповідно до чинного законодавства поділяється на значну кількість підвидів корупції в тому числі і хабарництво.

Необхідним для визначення методики корупції та хабарництва є достовірний аналіз слідчим та прокурором слідчої ситуації по кожній конкретній справ.

Так Р.С. Белкін зазначає, що слідча ситуація, це своєрідна система, дані про яку створюють в уяві слідчого певну інформативну модель і відповідно до неї він діє. Також слід вказати на такі характеристики як типовість, повторюваність даних ситуацій, уточнити умови в яких будуть вирішуватися тактичні завдання розслідування. Дані умови постійно змінюються у зв'язку зі впливом на них суб'єктивних та об'єктивних факторів [9].

Розпочавши досудове розслідування, слідчому необхідно розробити план проведення слідчих дій. Даний план повинен бути співмірним з планом проведення оперативно-розшукових дій, так як від цього багато в чому залежить розслідування злочинів, котрі вимагають проведення вагомого комплексу спеціальних дій.

Такий план в будь-якому випадку повинен включати в себе :

- розшукові та слідчі версії;
- дані, котрі в обов'язковому порядку підлягають з'ясуванню для їхньої перевірки;
- перелік необхідних гласних та негласних слідчих дій;
- обставини, які необхідно дослідити оперативним шляхом, тощо [8].

Слід відмітити, що для дослідження корупційних злочинів та хабарництва є характерними організованість та плановість. Відповідно планова організація дозволяє більш ефективно використати усі передбачені законодавством способи та методи попередження і розкриття даних видів злочинів. Крім того, така організація надає допомогу у використанні науково-технічних способів та методів виявлення та фіксації доказів оперативної боротьби із злочинами, допомагаю широкому колу громадськості. Планування дозволяє досягнути поєднання двох складових, таких як слідчі дії та оперативно-розшукові дії, а також допомагає скоординувати взаємодію між відомствами та службами в конкретних кримінальних справах [10, с. 105].

Організація розслідування є поняттям значно ширшим порівняно з плануванням. Саме поняття організації слідства є узгодженим планом розслідування, налагодженою системою взаємодії під час розслідування між оперативними працівниками, слідчими, експертами та працівниками контролюючих органів. Крім того організація передбачає планування роботи слідчого, складання календарного плану роботи, вивчення необхідних нормативних матеріалів, котрі є необхідними для процесу розслідування справи, а також вжиття заходів які сприяють недопущенню розголошення даних слідства.

Наступною категорією, яка включається до методики розслідування хабарництва та корупції є висунення версій. Роль висунутих версій полягає у тому, що: 1. планується майбутня діяльність, яка спрямована на викриття суб'єкта; 2. здійснюється взаємодія працівників правоохоронних органів України; 3. здійснюється допомога громадськості; 4. розробляються заходи, які спрямовуються на запобігання злочинів, вчинених посадовою особою, при здійсненні нею своїх службових обов'язків [11, с. 387].

Побудова слідчих версій у справі є необхідною складовою, яка конкретизує цілі розслідування та слідчі дії. Правильне формування версій має вагомим значення для своєчасного розкриття злочинів. Проте побудова слідчих версій включає себе дотримання певних умов.

При прийнятті кримінальної справи до провадження слідчий в обов'язковому порядку визначає комплекс потрібних слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, визначивши їх першочерговість. Так відповідно, до основних слідчих дій включаються:

- визначення співучасників, котрі є причетними до вчинення корупційних злочинів;
- створення системи доказів по обвинуваченню особи винної у вчиненні даних злочинів;
- аналіз умов та причин, котрі сприяли здійсненню злочину;

- прийняття заходів, що спрямовані на усунення зазначених корупційних злочинів;
- відшкодування збитків, які були спричинені корупційними злочинами;
- здійснення збору інформації про особу, яка підозрюється у вчиненні корупційного злочину [12, с. 152].

Встановлення суб'єкту злочину та всіх його співучасників є впливовим фактором, що впливає на об'єктивність та повноту дослідження події злочину. У випадку вчинення злочину в співучасті, визначено що виконавець діє спільно з іншими особами, які є суб'єктами злочину та виконують роль пособника, організатора, посередника або співвиконавця.

Має значення, для методики розслідування корупції та хабарництва, також формування єдиної системи доказів проти особи, яка вчинила корупційний злочин. Під таким формуванням слід розуміти певний процес збирання слідчим повної та достовірної інформації, яка підтверджує той факт, що саме дана особа вчинили корупційний злочин.

Ще одним важливим моментом є відшкодування завданої злочином школи. Так, відповідно необхідним є визначення характеру та розмір завданих збитків, а також упущеної вигоди; дізнатися у потерпілого, про те чи була завдана моральна шкода; визначити розмір відшкодування збитків; описання та накладення арешту на майно підозрюваного та осіб причетних до діянь вчинених у корупційній сфері; по можливості розшукати викрадені матеріальні цінності (якщо такі були) та повернути їх законному власнику; вжити можливих заходів, які спрямовані на збереження майна.

Висновки. Отже методика розслідування хабарництва та корупції в Українському законодавстві є суттєво застарілою, що пояснюється тим, що корупційні злочини в Україні з кожним днем стрімко розвиваються по всій території України, починаючи з мінімальної адміністративно-територіальної одиниці (селища), завершуючи державним рівнем. У більшості випадків, корупційні злочини є породженими перш за все виконавчою владою.

Проблема залишається актуальною в даний час, адже механізм взаємодії та сприяння між державними та місцевими органами влади цілком очевидний. Так чиновники місцевих органів, так би мовити, забезпечують матеріальною вигодою вищі районні, далі обласні органи, і так своєрідною пірамідою доходячи до вищих органів влади.

Поняття методики розслідування корупції та хабарництва можливо визначити як комплекс криміналістичних знань, навичок а також практичного досвіду, що стосується характеристики, типових ситуацій та необхідних дій слідчого, їхні тактичні особливості, які в сформовані в систему для дієвого виявлення, розкриття та здійснення досудового слідства у злочинах корупційного характеру (хабарництва).

Проте актуальним залишається питання розв'язання проблем, котрі пов'язані з модернізацією, вдосконаленням існуючих та розробленням нових методик розслідування хабарництва та корупції, а також необхідності визначення цілого кола питань. Ці питання стосуються:

- формування універсальної (базової) моделі криміналістичної методики розслідування корупції та хабарництва;
- здійснення класифікації криміналістичних методик;
- підвищення пізнавальної функції криміналістичної характеристики корупційних злочинів на підставі типових версій щодо підозрюваного (злочинця);
- надання методичних рекомендацій, які мають форму відповідних програм розслідування або алгоритмічних схем-дій слідчого.

Зважаючи на особливості корупційних злочинів, методика їх розслідування повинна включати в себе криміналістичну характеристику, особливості планування та висунення версій, типові слідчі ситуації й відповідні їм комплекси гласних та негласних слідчих (розшукових) заходів, особливості тактики окремих слідчих дій, специфіка використання

спеціальних знань, взаємодію слідчого з іншими службами та державними органами.

Потреба суспільства і держави в усуненні правових передумов (умов) назріла давно і можлива за умови наведених конституційних і законодавчих положень у відповідність до вимог правової держави, Резолюціями Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1466 [10] і № 1755 [11] (далі ПАРЄ) . Резолюціями констатується, що реформи в багатьох сферах стримуються існуючими конституційними положеннями, внаслідок яких створюються перешкоди для впровадження реформ, необхідних для виконання Україною своїх зобов'язань перед ЄС. Для забезпечення довготривалої стабільності в державі, зазначає ПАРЄ, потрібно здійснення конституційних змін, згідно яких будуть встановлені чіткий поділ влади, введення належної системи стримувань і противаг між та всередині виконавчої, законодавчої та судової гілками влади і т. д. [13, с. 286].

Для того, щоб забезпечувати виконання методик розслідування дій пов'язаних із корупційною діяльністю, необхідним є створення єдиного закону з контролюючими органами, котрі повинні бути створені окрім державного ще й на місцевому рівні. Закон, котрий буде рівним для всіх громадян у державі, незалежно від статусу та посади, з визначенням неправомірних дій зі сторони посадовців державного рівня, а також наступних законних мір, по відношенню до них, з правовим вирокком, маючи рівний однаковий статус між всіма громадянами нашого суспільства, який у подальшому буде настановою для всього суспільства, а також стане метою проведення деяких правових мір, а також становлення законного порядку в державі.

Література

1. Кимлик Н.В. Поняття та ознаки злочинних корупційних діянь / Н.В. Кимлик // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – Ірпінь, 2012. – № 3 (58) – С. 219
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 №1700- VII / Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – №49. – Ст. 2056.
3. Кримінальний кодекс України від 12.01.2018 р. № 2341-14 / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131.
4. Бахін В. П. Криміналістика: курс лекцій (ч. 1) / В. П. Бахін, І. В. Гора, П. В. Цимбал. Ірпінь: Акад. ДПС України, 2002. – 356 с.
5. Колесниченко А.Н. Общие положения методики расследования отдельных видов преступлений: текст лекций / А.Н. Колесниченко. – Х.: Юрид. ин-т, 1976. – С. 6.
6. Журавель В. Сучасні концепції формування окремих криміналістичних методик розслідування злочинів / В. Журавель // Вісник АПРН України. – 2007. – № 2 (49). – С. 177.
7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: від 31 жовт. 2003 року URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c16
8. Книженко С.О. Структурні елементи методики розслідування окремих видів злочинів / С.О. Книженко URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-2/08ksoonz.pdf>
9. Шершньова В.О. Організація розслідування податкових злочинів / В.О. Шершньова URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvknuvs/2011_3/shersh.htm
10. Сас В.А. Організація і тактика слідчих дій при розслідуванні злочинів, вчинених засудженими до позбавлення волі: монографія. – К.: НТВ «Правник», 2004. – С. 163.

11. Чичиркіна С.П. Особливості проведення слідчих дій на початковому етапі розслідування при виявленні приховування злочинів у сфері службової діяльності / С.П. Чичиркіна // *Право та управління*. – 2011. – №2. – С. 387.
12. Журавель В.А. Актуальні проблеми криміналістичної методики розслідування злочинів / В.А. Журавель // *Проблеми законності: Респ. міжві-дом. наук. зб.* – 2009. – Вип. 100. – С. 364.
13. Курило В.И., Самохин А.В. Коррупция как закономерный результат создания правовых предпосылок (условий) / *Australian Journal of Education and Science*. – Sydney University Press. – №1(17), January-June, 2016. – P. 280-288.

References

1. Кымлык N.V. Poniattia ta oznaky zlochynnykh koruptsiinykh diian / N.V. Kymlyk // *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy*. – Irpin, 2012. – № 3 (58) – S. 219
2. Pro zapobihannia koruptsii : Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 №1700- VII / Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy. – 2014. – №49. – St. 2056.
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 12.01.2018 r. № 2341-14 / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2001, № 25-26, st. 131.
4. Bakhin V. P. Kryminalistyka: kurs lektsii (ch. 1) / V. P. Bakhin, I. V. Hora, P. V. Tsymbal. Irpin: Akad. DPS Ukrainy, 2002. – 356 s.
5. Kolesnychenko A.N. Obshchye polozheniya metodyky rassledovaniya otdelnykh vydiv prestupleniy: tekst lektsyi / A.N. Kolesnychenko. – Kh.: Yuryd. yn-t, 1976. – S. 6.
6. Zhuravel V. Suchasni kontseptsii formuvannia okremykh kryminalistychnykh metodyk rozsliduvannia zlochyniv / V. Zhuravel // *Visnyk APrN Ukrainy*. – 2007. – № 2 (49). – S. 177.

7. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii: vid 31 zhovt. 2003 roku URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c16
8. Knyzhenko S.O. Strukturni elementy metodyky rozsliduvannia okremykh vydiv zlochyniv / S.O. Knyzhenko URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2008-2/08ksoonz.pdf>.
9. Shershnova V.O. Orhanizatsiia rozsliduvannia podatkovykh zlochyniv / V.O. Shershnova URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvknuvs/2011_3/shersh.htm
10. Sas V.A. Orhanizatsiia i taktyka slidchykh dii pry rozsliduvanni zlochyniv, vchynenykh zasudzhenymy do pozbavleniia voli: monohrafiia. – K.: NTV «Pravnyk», 2004. – S.163.
11. Chychyrkina S.P. Osoblyvosti provedennia slidchykh dii na pochatkovomu etapi rozsliduvannia pry vyjavlenni prykhovuvannia zlochyniv u sferi sluzhbovoi diialnosti / S.P. Chychyrkina // Pravo ta upravlinnia. – 2011. - №2. – S. 387.
12. Zhuravel V.A. Aktualni problemy kryminalistychnoi metodyky rozsliduvannia zlochyniv / V.A. Zhuravel // Problemy zakonnosti: Resp. mizhvi-dom. nauk. zb. – 2009. – Vyp. 100. – S. 364.
13. Kurylo V.Y., Samokhyn A.V. Korruptsiya kak zakonomernyi rezultat sozdaniia pravovykh predporyok (uslovyi) // Australian Journal of Education and Science. – Sydney University Press. – №1(17), January-June, 2016. – P. 280-288.